

Започнах разсъжденията си по темата с въпрос, чийто отговор да търся във фактите и хронологията. Логично е да завърша със строго подредени и номерирани изводи и обобщения. Но в никакъв случай не искам да изпадам в позицията на съдник, който с днешна дата формулира оценки в „черно“ и „бяло“ и посочва „добрите“ и „лошите“. Още повече че както стана ясно, опозиционните прояви през тези години са твърде разнородни – организирани, индивидуални, често пъти – резултат на нерешени местни проблеми или на лични вражди. И все пак основното и определящото е крещящото противоречие между стремежа към свобода и демокрация, разбиранията за пътищата и средствата за постигането им и съществуващата реалност. Вместо заключение ще се обърна отново към автентичния език на документите и ще цитирам част от Окръжно № 4 на ПП на ЗМС, издадено дни след изборите за XXVI ОНС през 1945 г.: „...ЗМС твърдо и решително ще се бори срещу усилията на някои среди да установят еднопартийна хегемония в страната и да използват великото дело на 9 септември само за свои класови и теснопартийни интереси.“⁵⁵

В най-общ смисъл това обяснява случилото се през 1945–1946 година. Земяделци, социалдемократи или патриоти, много от които със солидно, политическо, антифашистко и отечественофронтовско минало, искрено вярват, че България поема по нов път след 9 септември 1944 г.

Последвалото развитие на събитията и процесите в България обаче ни дава основание днес да свързваме възгледите и поведението на голяма част от тогавашното общество с понятието „опозиция“.

БЕЛЕЖКИ:

1. Oxford advanced learner's dictionary of current English. C., 1989, с. 590.
2. Земяделско знаме, бр. 24, 2 дек. 1944.